

Soort Uitgelicht

Waterteunisbloem – *Ludwigia grandiflora*

Waterteunisbloem is voor de meeste waterbeheerders een bekende ongenode gast. Hij is vooral bekend als gedaante-wisselaar. De jonge drijvende scheuten met de ronde bladeren lijken niet veel op de volwassen plant. De kleine waterteunisbloem is minder bekend, maar evengoed een plaagsoort om te leren kennen.

Beide waterteunisbloemen vormen een dichte plantenmassa op oevers en in ondiep water en belemmeren zo de doorstroming van water. Een dicht plantendeck zorgt voor een tekort aan zonlicht en zuurstof voor andere organismen. Tenslotte kunnen kinderen en honden het dichte tapijt aanzien voor vaste grond en zo te water raken.

Herkenning

Beide soorten lijken sterk op elkaar, maar zijn aan de hand van de grootte van de bladeren en bloemen van elkaar te onderscheiden.

De groei start met lange drijvende stengels met verspreidstaande lepelvormige bladeren. Aan deze stengels groeien zijscheuten omhoog met aan het uiteinde mooie gele bloemen met vijf bloemblaadjes en smalle langwerpige bladeren. In de zomer worden vaak helderwitte sponzige drijfwortels gevormd. De waterteunisbloem kan tot 40 cm hoog worden.

Vergelijkbare soorten

De planten lijken niet alleen op elkaar, maar ook op het juist beschermde en zeldzame waterlepelkje (*Ludwigia palustris*). Het waterlepelkje mist kroonbladen en de bladeren staan tegenover elkaar. Vroeg herkennen van plaagsoorten is belangrijk en juist de jonge stengels en bladeren lijken erg op andere planten.

Beekpunge (*Veronica beccabunga*), moerasvergeet-mijnietje (*Myosotis scorpioides*) en zompvergeet-mijnietje (*Myosotis laxa*) lijken op de jonge teunisbloemen. Let op de duidelijke middennerf. Bij veenwortel (*Persicaria amphibia*) zijn de drijvende bladeren in volgroeide vorm duidelijk langer. Eenmaal bloeiend is het onderscheid gemakkelijker.

Ecologie

Beiden soorten waterteunisbloemen groeien van nature in Zuid-Amerika. Net als vele andere plaagsoorten hebben zij via de Nederlandse vijvers hun weg naar de sloten gevonden waar ze zich uitstekend thuis voelen op voedselrijke oevers van stilstaand tot langzaam stromend (voedselrijk) water. Ze groeien graag in de zon en overleven perioden van droogte. De planten bloeien van juni tot september en vormen zeer veel kleine zaden. Toch plant de waterteunisbloem zich vooral via plantenfragmenten voort.

Verspreiding in Europa

Beide soorten zijn gewoon te koop in tuincentra. Via vijvers zijn ze in het buitenwater terechtgekomen. Weinig mensen zijn zich bewust van het risico wanneer zij de mooie maar woekerende plant weggooiden in de sloot. De verspreiding gebeurt daarna via het water, de wind, door vogels en kleine zoogdieren.

Waterteunisbloemen verspreiden zich gemakkelijk via de kruipende, drijvende stengels. Daarnaast kunnen losse plantendelen makkelijk afdrijven en ergens anders uitgroeien. Door te maaien kunnen de planten gaan woekeren.

De waterteunisbloem is in 1993 voor het eerst in Nederland waargenomen, de kleine waterteunisbloem in 2003. De waterteunisbloem komt nu in heel Nederland voor. De verspreiding van de planten neemt dus snel toe.

Bestrijdingsmogelijkheden

Bestrijding van de waterteunisbloemen is moeilijk, omdat de planten zeer breekbaar zijn. Vanuit kleine delen groeit de plant gemakkelijk terug, vandaar dat de plant tot het laatste stukje verwijderd moet worden.

De kleine waterteunisbloem verspreidt zich ook door zaden en daarom kan de beheerder de soort het beste voor de bloei bestrijden.

Boven: bloeiende waterteunisbloem
Onder: spatelvormige bladeren
Foto's: J.L.C.H. van Valkenburg
N. Meijer

Verspreiding waterteunisbloem
1975-2009.
Bron: Florbase 2N

*Kleine waterteunisbloem
bloem en stengel*

Foto's: J.L.C.H. van Valkenburg
nVWA
q-bank.eu

*Waterlepeltje – stengel met
gelijkvormige bladeren*

Foto: Saxifraga-Branko Bakan
q-bank.eu

Soort uitgelicht

& kleine waterteunisbloem – *Ludwigia peploides*

Bij voorkeur worden de planten zo vroeg en volledig mogelijk verwijderd. Er zijn verschillende mogelijkheden. De website q-bank.eu is voor de bestrijder een goede startplek. Hier vind je veldkaarten en heldere handleidingen voor het verwijderen van waterteunisbloem en andere plaagsoorten. Ook zijn foto's opgenomen om waterteunisbloem van gelijkende soorten te onderscheiden. Hieronder zijn de bestrijdingsmogelijkheden in een notendop beschreven:

Machinaal verwijderen

Als de plant tijd heeft gehad zich flink uit te breiden kan er eerst gemaaid worden, waarna de resten handmatig verwijderd worden.

Handmatig verwijderen

De enige methode om de plant permanent uit de sloot te verwijderen. Voorwaarde is dat de watergang goed doorwaadbaar is. Met de hand wordt het hele wortelsysteem voorzichtig losgetrokken en alle delen worden verwijderd. In de daarop volgende jaren moet de sloot gecontroleerd worden op nieuwe uitslopers van eventueel achtergebleven stukjes.

Branden

Deze methode is het meest effectief bij een drooggevallen oever of bodem. De brand treft alleen plantendelen die direct aan de hitte zijn blootgesteld. Plantendelen die onder water of in de bodem zitten sterven niet.

Baggeren - afgraven

Uitvoeren in het najaar biedt een vorstperiode de kans om de hergroei van achterblijvende fragmenten en wortels te beperken. Omdat waterteunisbloem diep wortelt is het belangrijk om de bagger of grond minstens 30 cm diep te verwijderen.

Peilverlaging

Deze methode kan helpen de groei van de plant te beperken. Het verlagen van het peil stelt de plant in de oevers bloot aan vorst in de winter en uitdroging in de zomer. Verdere bestrijding van uitgroeiende planten blijft nodig.

Het plaatsen van drijfschermen, balken en netten kan het verspreiden van plantenresten tijdens het bestrijden voorkomen. De waterteunisbloem heeft lange donkere wortels die vaak ten onrechte beschouwd worden als afgestorven.

In de praktijk

Hoe tijdig ingrijpen erger voorkomt blijkt mooi uit twee praktijkvoorbeelden.

Een watersysteembeheerder van het HH van Rijnland ontdekte in het veld een voor hem onbekende plant. Hij kent de meest voorkomende planten en besefte dat dit waarschijnlijk geen inheemse soort was. Toen bleek dat het kleine waterteunisbloem betrof is direct de procedure voor het verwijderen van exoten ingesteld.

Bij het HH van Schieland en de Krimpenerwaard werd ook een flink veld met waterteunisbloem aangetroffen langs de oever van een golfterrein. De plant was wel eerder ontdekt door de beheerder van het terrein, maar het leek wel een mooi bloeiend plantje. Toen de massa toch wel flink snel toenam werd de bedrijfsvoerder van het HH erbij geroepen. Ook nu kon overgegaan worden tot het bestrijden van de plant, maar door de omvang is het een flinke, tijdrovende en kostbare klus geworden.

Zo blijkt: opleiding en voorlichting zijn nuttige instrumenten om de beheerkosten binnen de perken te houden!

Bronnen:

- Agentschap voor Natuur en Bos, 2012, *Waterteunisbloem (Ludwigia grandiflora)*
- Ecopedia, 2014, *Waterteunisbloem en Kleine waterteunisbloem*,
- Exoten in Nederland, 2014, *Deel 53: Waterteunisbloem*
- Natuurmonumenten, 2012, *Bestrijding Kleine waterteunisbloem op Tiengemeten*,
- Nederlands Soortenregister, 2014
- Nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit, 2011, *Invasieve waterplanten in Nederland - Waterteunisbloem*, Bureau Waardenburg, Culemborg, Communicatiebureau de Lynx, Wageningen
- Vereniging voor Veldbiologie, 2012, *Project Invasieve soorten*.
- Invexo, 2013, *Protocol voor Bestrijding van Waterteunisbloem*, Europese Unie/Interreg Vlaanderen Nederland